השיעור השבועי
מאת הרב שניאור אשכנזי

השיעור המלא באתר
haravshneor.co.il

החיים שקיבלנו: איך חייה הסוערים של שרה היו שווים לטובה?

שתי תמיהות הטרידו כל מפרש מכובד במהלך ההיסטוריה. איך רומז הפסוק שחייה של שרה היו "שווים לטובה"? הרי רוב חייה היו המתנה מייסרת לילדים. וביצד אומרים חז"ל ששרה בגיל מאה הייתה כבת עשרים, והרי היא עצמה מעידה: "אחרי בלותי הייתה לי עדנה"?

ב"ה | פרשת חיי שרה | תשפ"ו

בערב ראש השנה, נכנסתי ליהודי יקר בכפר חב"ד כדי למסור את התפילין לבדיקה. רעייתו רצה אחרי החוצה וקראה בתסכול: "בשנה שעברה שמעתי אותך מדבר על המעלה של לימוד התניא לפני התפילה ואמרתי לעצמי שאנחנו נהיה הסיפור של יט כסלו בשנה הבאה. בעלי לומד כל יום בחברותא פרק תניא עם הבת שלי והיא לא כלה. מה עושים?".

עניתי בחיוך שיש זמן עד יט כסלו...

ביום חמישי היא ברוך ה' נהייתה כלה והאימא התקשרה בהתרגשות: "אנחנו הסיפור של השנה...".

מעבר לסיפור המופת המרגש, יש כאן מסר משנה חיים: אנחנו שחקנים בסיפור שכותב הקב"ה. החיים הם לא הסיפור שאנחנו כותבים, הם לא מה שרצינו לקבל, אלא הסיפור שהקב"ה כותב ואנחנו המבצעים על הבמה הזו. הקב"ה רצה סיפור טוב ליט כסלו תשפ"ו, אז הגברת המתינה בסבלנות שנה שלמה כדי להיות הפרסומאית של הנס...

עלינו לעקור מתוכנו את תחושת האשמה, הכישלון והכאב שאינם נותנים מנוח. אנו עושים את המיטב התלוי בנו, אבל הטוב האמתי הוא בהתאם לדרך שהקב"ה מתכנן והוא רואה רחוק מאתנו ויודע להעריך מה באמת יהיה מועיל לאורך ימים.

כדי להבין זאת היטב, נעיין בשתי תמיהות שהטרידו כל מפרש מכובד במהלך ההיסטוריה: איך רומז הפסוק שחייה של שרה היו "שווים לטובה"? הרי רוב חייה היו המתנה מייסרת לילדים?.

יתירה מכך: כיצד אומרים חז"ל ששרה בגיל מאה הייתה שווה בצדקתה לגיל עשרים ובגיל עשרים הייתה שווה ביופייה לגיל שבע והרי שרה עצמה מעידה ההיפך: "אחרי בלותי הייתה לי עדנה", היינו שחוותה זקנה ובלות? היא גם צחקה מדברי המלאך שתזכה ללדת כעת חיה – מה שנחשב לחטא?

תמיהה נוספת: המדרש מספר על רבי עקיבא שלימד את תלמידיו וראה אותם מתנמנמים בעייפות. רצה להעיר אותם ואמר אמרה מתוחכמת: "בזכות מה זכתה אסתר למלוך על מאה עשרים ושבע מדינה? בזכות שרה שחיה מאה ועשרים ושבע שנים". התלמידים התעוררו בתדהמה וכל אחד מתפלא מה קשר הדברים? הרי גם בדיחות של חכמים הן מלאות עומק?

הבה נפתח תפישה משנת חיים: שרה חיה כל ימיה עם הסיפור שכותב הקב"ה. היא התפללה לילדים, אבל ידעה שהקבה כותב סיפור מרתק עליה והוא לטובה. לכן "כל חייה היו שווים לטובה". היא חיה בתחושת "השתוות" גמורה, שקיבלה הכול באמונה שהדברים קורים בהתאם לתוכנית.

אכן היא זכתה לראות בעיניה איך הכול לטובה: בסופו של דבר, היא הדהימה את העולם כולו כשחזרה להיות צעירה וילדה את יצחק, ואז התברר למפרע איך כל הסיפור היה לטובה: רק בזכות העובדה שקודם חוותה בלות וזקנה, **הסיפור הפך וירא לי והדהים את העולם כולו.** אילו הייתה יולדת כאחת האדם בגיל 18, מי היה זוכר אותה? וכיצד הייתה הופכת להיות שרה לכל האומות?

עד"ז קרה אצל אסתר: היא תיעבה את המלכות והתנגדה לעצם היותה שם. רק כששמעה את המסר של מרדכי – "לעת כזאת הגעת למלכות" והסכימה לשחרר את השליטה בחייה ולחיות את הסיפור **שהקב"ה כתב עבורה** – נעתרה למלכותה וזכתה להציל את העם מהגזירה החמורה בהיסטוריה.

ב. פרשת "חיי שרה" מתחילה עם סיפור הסתלקותה של שרה אימנו. חז"ל לומדים שהמוות שלה היה פתאומי, כתוצאה מזעזוע שחוותה ולא מות זקנה טבעי. כך נלמד מהדגשת התורה: "**ויבא** אברהם לספוד לשרה" ומשמע שאברהם לא היה שם במותה. שכן שרה נפטרה בחברון, אבל בסוף הפרשה הקודמת וסיפור העקדה, כתוב שאברהם התיישב בבאר שבע. לכן מדגישה התורה "**ויבא** אברהם", לחדד שאברהם הגיע מהיכן שחנה אחרי פרשת העקדה ופטירת שרה הייתה כתוצאה **מבשורת העקדה**[1]. השטן השמיע לה בפתאומיות שאברהם לקח את יצחק לשחיטה ונשמתה פרחה בבהלה.

1. בראשית כג,ב: ותמת שרה בקרית ארבע הוא חברון... ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה.

רש"י: 'ויבא אברהם' - מבאר שבע [היכן שחנה אחרי העקדה, ככתוב בסוף הפרשה הקודמת 'וישב אברהם אל נעריו ויקמו וילכו יחדיו אל באר שבע']. ונסמכה מיתתה לעקידה, שעל ידי בשורת עקידה שנזדמן בנה לשחיטה, וכמעט לא נשחט, פרחה רוחה ומתה.

השאלה הראשונה שעולה היא איך לקרוא את הפסוק? לגנאי או לשבח? האם חייה של שרה קוצרו בפתאומיות בגלל העקדה?! האם מה שנחשב לרגע השיא בחיי אברהם, ש"וישכם אברהם בבוקר" והוכיח באופן מובהק ש"ירא אלוקים עתה" היה סיבה לקיצור ימים אצל שרה?[2] ואיך יתכן שהיא ניזוקה מדבר מצווה והרי שלוחי מצווה אינם ניזוקים?

האור החיים כותב יסוד גדול באמונה (יהיה הכל בטוב הנראה והנגלה):

אור החיים: 'ויהיו חיי שרה... **שני חיי שרה**' - כיון שמתה מחמת צער (העקדה), יגיד הכתוב באומרו 'שני חיי' **ששלמו שני חייה שנקצבו לה** ורק היה זה סיבה שמתה על ידה.

התורה מדגישה בפסוק הראשון בפרשה: "ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים [ושוב] **שני חיי שרה**". לומר ש-127 שנה היו שנות חייה המוקצבות ובין כך הייתה אמורה להסתלק. הקב"ה גלגל וסידר שהיא תזכה לעלות למעלה אחרי בשורה עצומה כזו, שבנה מסר נפשו לקורבן ולא להסתלק מאירוע לב כדרך כל הארץ.

למדנו תובנה משמעותית: לפעמים הולך אדם מהעולם כשהוא עסוק בדבר מצווה ועולות שאלות איך זה יתכן? ההסבר הפוך: הוא לא מת בגלל המצווה אלא מת כי הגיע זמנו והמצווה התגלגלה לשם כדי להוסיף לו זכות.

יש מכתב דומה מהרבי על אדם שערך הכנסת ספר תורה בביתו ואחת המשתתפות עברה אירוע לב פתאומי ונפטרה במקום. המסיבה התפזרה והספר תורה נותר מיותם על השולחן. התורם כתב לרבי בכאב שהקב"ה לא רוצה את מנחתו. הרבי עונה באריכות ובמילים בלתי רגילות שההיפך הוא הנכון:

ליקוטי שיחות לה/345: ע"פ תורה - אי אפשר שתבוא רעה מתורת ומצוות הבורא, כי אם אדרבה על ידי זה **נמ־נעה** רעה. לכאו"א **נקצב** משך חייו עלי אדמות... ולולא ההזמנה דהנפטרת ע"ה לחגיגת הספר תורה, הייתה נמצאת בהתקפת לב שלה ברחוב או בבית נכרים ועכ"פ זרים שלא בנוכחות רופאים וידידים ודתיים ושברגעים האחרונים שלה שמעה דברי עידוד וראתה פנים דבני ישראל ידידים... ואפשר דאחד הטעמים **האמיתיים** שעוררו מן השמים לנדב ספר תורה הוא בכדי שעי"ז תהיה **עליית** הנשמה דהצעירה מתוך שלווה פנימית ובבית יהודי שבפתחו מזוזה שכתוב בה 'שמע ישראל ה' אחד'... לכן יכניסו הס"ת לבית הכנסת בקשר לשלושים **להלוויית** הנ"ל. וכנראה שיש לו ולזוגתו שליט"א זכויות גדולות ביותר, שזיכום במצווה הכי גדולה להקל רגעיו האחרונים של בן אדם ולטפל במת מצווה (עד שבא האמבולנס), שבשביל זה מוציאים כוהן גדול ביום הכיפורים מקודש הקודשים.

עד כאן הסבר אחד לסיבת מותה הפתאומי של שרה. הגאון רבי חיים שמואלביץ בספרו "שיחות מוסר", מפתח רעיון אחר ונפשי לסיבת מותה הפתאומית:

שיחות מוסר תשל"א מר: הקב"ה הכניס את אברהם לתוך הניסיון אט-אט, כפירש"י על 'ויאמר קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק': 'את בנך' - אמר לו שני בנים יש לי. 'את יחידך' - אמר לו זה יחיד לאמו וזה יחיד לאמו. 'אשר אהבת' - אמר לו את שניהם אני אוהב. אמר לו 'את יצחק'. ולמה לו גילה לו מתחילה? שלא לערבבו פתאום ותזוח דעתו עליו ותיטרף'. למדנו שגילה לו הקב"ה את הבשורה טיפין טיפין [ואולי השתהה בין האמירות] ובאותן השהיות **הסתגל אברהם** ויכול היה להתגבר על אהבתו לי־צחק. לא כן שרה אמנו שנודעה לה **פתאום** הקרבת יצחק ולא עמד ליבה.

האדם התברך בתכונה של **הסתגלות** לרעיונות ובשורות וגם אם הן קשות ל"ע. הנפש בנוייה לייעל את עצמה ולא לנהל מאבקים בלתי פוסקים נגד המציאות ולכן אנחנו מתרגלים ומקבלים את העובדות. מה שהיה נדמה אתמול כקטקסטרופה, הופך היום למונח מקובל. אצל אברהם נאמרה הדרישה לאט ובזהירות והנפש (של אברהם)

---

1. רש"י ומפרשים נוספים מסבירים כי אברהם ושרה גרו בסוף חייהם בחברון, ואברהם התעכב אחרי העקדה בבאר שבע. יש אומרים שהיה לו גם שם מלון מכניס אורחים ויש אומרים שהתעכב כדי למשוך זמן אחרי העקדה ולמצוא את הדרך לספר לשרה באופן הראוי.

2. הרבי מסביר (התוועדויות תשמ"ח א/475): "החילוק בין אברהם ושרה, שאברהם הוא למעלה ממציאות העולם, בחינת 'שכל הנעלם מכל רעיון' ואילו שרה היא ספירת ה'מלכות', שרש הזמן והמקום וענינה לפעול את ענייניו של אברהם **בגדרי העולם**... לכן אצל שרה לא היה מקום לעקדת יצחק... שכל ענינה לפעול **בעולם** דווקא ובהכרח שתהיה מציאותו של יצחק באופן **רנשמה בגוף**".

מסוגלת להסתגל אפילו לבשורה נוראה כזו. לשרה, לעומת זאת, סיפר השטן בשורת העקדה בפראות ובבהלה ולא היה ליבה מסוגל לעמוד.

בכך מבאר הגר"ח שמואלביץ שם, שני מאמרי חז"ל מעניינים: הגמרא (סוטה יג) מספרת על עשו שעיכב את קבורתו של יעקב. כשבאו בניו לקוברו, המתין להם עשו עם קציני צבא וטען שמקום הקבורה שייך לו, משום שיעקב כבר קבר את לאה בחלקו והחלק השני שייך לעשו. בני יעקב אמרו שאביהם הכין אותם להתנגשות הזו וסיפר שבמכירת הבכורה, עשו מכר כל חלקו במערה והשטר נמצא בגנזי יוסף במצרים. נפתלי איילה שלוחה רץ למצרים להביא את השטר, אבל חושים בן דן התרגז על עיכוב הקבורה של סבו ונתן לעשו מכה בראשו והרגו על פתח המערה.

למה דווקא חושים נזעק לכבוד סבו? חושים היה חירש ולא שמע טענות עשו ולכן **לא הסתגל אליהן**. הוא לא קיבל בהיגיון את טענות האומות כעקרונות צודקים שצריכים להתחשב בהן והעיף את עשו מהשטח. משא"כ השבטים ששמעו את דברי עשו כטענה לגיטימית והתרגלו לצדקת הגוי. וד"ל.

עוד אומרת הגמרא (סנהדרין יט): "'רבות בנות עשו חיל' זה יוסף ובועז ששלטו ביצרם, 'ואת עלית על כולנה' זה פלטי בן ליש, ששלט ביצרו יותר מכולם". הסיפור היה ששאול נתן את מיכל, בתו הצעירה, לדוד ודוד חי עימה משך זמן. שאול סבר שהקידושין לא היו כדת וכאשר דוד ברח מפני שאול, לקח המלך את מיכל ונתנה לפלטי בן ליש. אולם פלטי היה ירא שמים בתכלית ולא רצה לבוא על ספק אשת איש. הוא נעץ חרב בינו לבינה ואמר: "כל העוסק בדבר זה יידקר בחרב".

מה מטרת החרב? הרי כשם שנעצה - יכול להסירה ולחזור בו? פלטי ידע שהנפש מתרגלת לכל ומה שמזעזע היום - יהפוך להיות מובן מאליו מחר ח"ו. לכן נעץ חרב עם הזעזוע של ההתחלה, כדי שבכל פעם שיביט בחרב, ייזכר בתדהמה שאחזה בו ביום הראשון ולא יסתגל לקרבתה.

להעיר ולהאיר כי מצאנו מכתב מופלא מהרבי באותו כיוון עם מסר גדול בעבודת ה'. יהודי כתב לרבי שהוא מתקשה בלימוד הגמרא, בהבנת השפה והמהלכים התלמודיים והגיע למסקנה שלא יוכל להצליח, משום שהמלמד שלו בצעירותו בתלמוד תורה, לא לימדו בלשון הקודש. הרבי משיב ש"יגעת ומצאת תאמין" ואין משימה העומדת בפני הרצון. הרבי מוסיף שעליו לגרש את הרעיונות **מיד** ולא לתת להן שמץ לגיטימיות, כי מהרגע שהיצר מתנחל בתודעה, הוא מחלחל ומשנה את הראש.

הרבי מצטט כראיה את פירוש הזוהר על הפסוק "מפני שיבה תקום" וכוונתו כמו "**לפני** שיבה תקום". לקום ולזרוק את מחשבות היצר לפני שהן מזדקנות ומצמיחות זקן לבן כחלק בלתי נפרד מהחשיבה.

אגרות קודש ט ב'תרנב: כמו שבכל מלחמה, קל יותר לנצחה בתחילתה מאשר לאחרי זה שכבר נתחזק השונא, וכלשון הזוהר (ח"ג פז,ב) על הפסוק 'מפני שיבה תקום' - שמזדקן בו היצר הרע ולכן עצת התורה '**מפני** [כמו לפני] שיבה תקום', הרי גם בנידון דידיה כן הוא, שבהקדם היותר אפשרי עליו לבטל טענות יצר הרע ולבטשו, כמבואר הדרכים בזה בספר תניא קדישא בפירוש מאמר רז"ל 'לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע', ואז יצליח הן בלימוד התורה והן בקיום המצות ובירא שמים.

בהערה[3] הובאו הרחבות עממיות בעניין.

עד כאן בעניין מותה של שרה ומכאן נשוב אל פסוק הפתיחה של הפרשה המסכם את חיי שרה.

ג.

2. בראשית כג,א: ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה.

הפסוק מצריך עיון מתחילתו עד סופו. א. שרה היא היחידה מכל האימהות שהתורה מציינת את מספר שנות חייה ומה בא הדבר ללמד?. ב. אצל כל בני האדם שהוזכר מותם עד עתה, התורה חילקה בין ה"מאות" ל"עשרות ויחידות". למשל: "ויהיו כל ימי מתושלח תשע ושישים שנה ותשע מאות שנה". אולם אצל שרה מחלקת התורה בין כל המספרים: מאות, עשרות ויחידות וכותבת את המילה "שנה" בכל אחד. מדוע? ג. לאחר שהתחילה עם "ויהיו חיי שרה" והמשיכה עם מספר שנותיה המפורט והוסיפה שלוש פעמים את המילה "שנה" - מדוע חוזרת ומסכמת שוב "שני חיי שרה"?

רש"י: נכתב 'שנה' בכל כלל וכלל, לומר לך שכל אחד נדרש לעצמו: בת ק כבת כ לחטא - מה בת כ לא חטאה

---

3. חוקרים אומרים שכל מה שדיקטטור צריך הוא זמן. מה שנדרש כדי להרוס מדינה ולהחריב את המוסר של האזרחים הוא לעשות את זה לאט. כי האדם יצור **סתגלני** ומשכנע את עצמו ש**ככה הנורמה**.

דוגמה ממשל הצפרדע המתבשלת: אם נפיל צפרדע לתוך סיר מים רותחים, היא תנתר החוצה בבהלה. אבל אם נפיל אותה לתוך סיר מים פושרים ונעלה את הטמפרטורה בהדרגה, בכל כמה דקות נרים את החום ברבע מעלה, היא תסתגל לרמות החום החדשות ולא תמלט את עצמה. היא תשכנע את עצמה שזו הנורמה ולא קרה דבר. כשהחום יגיע לרמת כוויה חמורה שאי אפשר לחיות איתה - היא פשוט תמות בפנים.

בדיחה: אמריקאי מתיישב על כיסא שבולט ממנו מסמר. הוא קופץ בעצבים וצועק "איי". אנגלי מתיישב על כיסא שבולט ממנו מסמר. הוא מזנק בבהלה וצועק "איי". רוסי מתיישב על כיסא שבולט ממנו מסמר. הוא פולט: "כנראה שככה הכיסאות כאן...".

שהרי אינה בת עונשין [בעונשי שמים עד גיל עשרים] אף בת ק' בלא חטא. ובת כ כבת ז[4] ליופי[5]. 'שני חיי שרה' – כולם שווים לטובה.

התורה מדגישה "שנה" בכל אחד ממסגרות חייה, כדי להדגיש שכל מסגרת הייתה שלמה בזהירות מחטא וביופי. יתירה מכך: התורה חוזרת ומסכמת "שני חיי שרה", כדי ללמד ש"כולם שווים לטובה". הוי אומר שהייתה שווה בכל ולא רק ביופי ובחטא. גם בעושר ובבריאות ובשמחה. זאת ועוד: כל שנות חייה היו שוות ולא רק שנת המאה ושנת העשרים. אל תאמר שמראה פניה הזדקן באמצע החיים וחזר להיות צעיר בגיל 90, אלא כל חייה היו "שווים לטובה" בכל.

וכל אחד נדהם: האם חייה של שרה הם מודל לתמימות ושלימות?! הרי רוב חייה חיכתה בעצב ותסכול לילדים וכל השרוי בלא בנים קרוי מת? ראו בהערה[6] חידוד לחיזוק השאלה.

יתירה מכך: הרי בכל אחד מהפרטים הללו **מפורש בתורה להיפך**? כנגד זה שימיה שווים ליופי, שרה עצמה אמרה בתימהון: "אחרי **בלותי** הייתה לי עדנה"?! ולכן התקשתה להאמין לבשורת המלאך "כעת חיה ולשרה בן". היא חוותה את 'גיל הבלות' והתורה מעידה ש"חדל להיות לשרה אורח כנשים" ומערכות גופה אינן מתאימות להיריון. ואם חוותה בלות – ברור שהזדקנה גם במראה פניה?

כן אי אפשר לומר שימיה שווים להעדר החטא, שהרי רש"י עצמו כותב על חטא זעיר לפי דרגתה, שגיחכה בספקנות לדברי המלאך ועד שהקב"ה שאל את אברהם "מדוע זה צחקה שרה"?

ליקוטי שיחות ה/99 והערה 25: מדברי רש"י 'כולם שווים לטובה' מובן שבכל רגע לא הייתה לה אפשרות לחטא ולה־עדר היופי. עולה השאלה הרי היה זמן של "אחרי **בלותי**"? ירידה זו התבטאה גם בעניין של חטא, כדברי רש"י (יז,יז): 'שרה לא האמינה ולגלגה'?

מעניין לעניין באותו עניין, עוד תמיהה מעניינת עולה כאן:

בראשית רבה נח: רבי עקיבא היה יושב ודורש והציבור מתנמנם. ביקש רבי עקיבא לעורר אותם ואמר: מה ראתה אסתר שתמלוך על מאה עשרים ושבע מדינה? תבוא אסתר שהיתה בת בתה של שרה שחייתה מאה עשרים ושבע שנה ותמלוך על מאה עשרים ושבע מדינה.

כל אחד שואל מה קשר הדברים? ומדוע החשבון אמור לעורר את הישנים מתרדמתם?

החידושי הרי"ם מבאר ביצירתיות: רבי עקיבא רצה להעיר את תלמידיו מהשינה ולחדד להם כמה שווה רגע אחד של ניצול זמן. אמר להם: על כל שנה, אסתר קיבלה מדינה. נמצא שעל כל חודש קיבלה עיר, על כל יום קיבלה שכונה ועל כל דקה קיבלה רחוב. תראו מה הערך של ניצול זמן...

החתם סופר מוסיף הסבר מבריק כדרכו: רבי עקיבא הוכיח את תלמידיו בכך ששרה ניצלה כל ימיה ולא בזבזה אותם על שינה ובטח שלא ישנה בזמנים המיועדים ללימוד תורה. הנה הגמרא אומרת שעל יצחק אבינו נאמר "כי אתה אבינו". משום שיצחק קרא לימוד זכות על ישראל לפני הקב"ה: שנות החיים הם שבעים שנה, ככתוב 'ימי שנותינו בהם שבעים שנה'. עשרים שנה ראשונות אינו בן עונשין כנ"ל. נשארו חמישים שנות חיים. חצי הולך על שינה ונשארו 12 וחצי שנים. חצי מתוכן מוקדשות לתפילה, אכילה ובית הכיסא ונותרו שש שנים שעליהן אדם נידון. אמר יצחק לפני הקב"ה: חצי עלי וחצי עליך. ואם אינך מוכן לקחת חצי, קח ממני זכות העקדה וסלח להם.

למדנו שחצי מחיי האדם הולכים על שינה ואינו נידון עליהן ואינו זכאי עליהן. אם כן תמה רבי עקיבא, מדוע זכתה אסתר למאה עשרים ושבע מדינה בזכות מאה עשרים ושבע שנות שרה? הרי שרה ישנה חצי מהמאה עשרים ושבע שנה ומגיע לה רק חצי מהמדינות? מכאן ששרה לא ישנה בכלל וניצלה כל רגע לעבודת הבורא, ככתוב "ותקם בעוד לילה ותיתן טרף לביתה וחק לנערותיה".

עד כאן ביאורים עתיקים למדרש פליאה זה. מכאן נמשיך עם ביאור נפלא ומשנה חיים כפשוטו מהרבי לקושייה הראשונה ונדייק בדרך אפשר ביאור משיחה אחרת לקושייה השנייה.

נפתח עם תפיסה גדולה שמובאת אצל בעלי המוסר, הבעש"ט דיבר עליה והרבי הזכיר אותה (התוועדות חי אלול תשמ"ב מצוואת הריב"ש סימן ב). השפת אמת מצטט אותה כאן בענייננו.

ה. דוד המלך כותב בתהלים: "שויתי ה' לנגדי תמיד". הרמ"א, גדול פוסקי אשכנז, מתחיל עם זה את השולחן ערוך: "**שויתי ה' לנגדי תמיד**, הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים... כי אין ישיבת

4. בדיחה: ילדה בת שבע ישבה על הברכיים של סבא שלה וליטפה את לחיו. היא הרגישה את הקמטים, היובש והבלייה של העור. אחר כך העבירה יד על לחי עצמה וחשה את העור הרך והחלק. היא אמרה: "סבא, נכון אתה נולדת לפני הרבה שנים? ונכון אני נולדתי לא-מזמן? אז אני חושבת שהאלוקים הולך ומשתפר כל הזמן...".

5. עולה הקושיה הרי בת עשרים נאה יותר מבת שבע, כי בת שבע נאה רק ביופי הפנים ואילו בת עשרים נאה גם ביופי הקומה? כך מוכח מדברי המדרש שעולם על מילואו נברא ואדם וחווה נבראו בגיל **עשרים** שהוא מלוא היופי?. אכן יש גורסים ברש"י הפוך: "בת שבע כבת עשרים ליופי". אולם רבי אליהו מזרחי ממפרשי רש"י מצדיק הגרסה וכותב שהיופי הילדותי הוא טבעי בלי איפור, בעוד שהיופי של גיל עשרים מצריך תמיכה חיצונית. עוד מבארים מאורי החסידות כי כשם שבת שבע אינה מעריכה את יופייה ומתלכלכת בחול, כך שרה כשהייתה בת עשרים לא עשתה עניין מיופייה וקיבלה אותו בקדושה ובטהרה ככלי לשם שמים.

6. בפירוש 'באר התורה' על רש"י ועוד מפרשים מובא אפילו דבר הפוך: הפרשה מתחילה במילה '**ויהיו** חיי שרה', בעוד שבדרך כלל כתוב "אלה שני" או "ויחי תרח". שכן המילה "ויהיו" היא בגימטרייה **37** וחיי שרה העיקריים היו **37 שנים** – מאז לידת יצחק עד סוף חייה, מגיל 90 עד גיל 127. כך ש**לא כולם שווים לטובה!**.

האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו כישיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול... כל שכן כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול, הקב"ה, אשר מלא כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה במעשיו".

המילה "שויתי" היא מלשון "השוואה ואיזון". יהודי אמור לעבור את החיים בצורה שלווה ומאוזנת, כי החיים הם לא סיפור שאנחנו כותבים. הם לא נטל שלנו. הם סיפור שהקב"ה כותב ואנחנו רק שחקנים במגרש שלו. לכן יהודי אינו עף לגובה כאשר חווה הצלחה אדירה ואינו מתרסק ח"ו כאשר חוטף מכה. בין כך ובין כך הוא קורא את הסיפור שהקב"ה כתב ואצל הקב"ה הכול בוודאי לטובה.

דוד המלך בעצמו הוא מופת מדהים למידת ההשתוות. דוד לא דיבר על "שויתי", אלא היה מכוונן בכל מציאותו על זרימה של אמונה. מצד אחד, כאשר חווה הצלחות אדירות, לא איבד את הראש וחיבר מזמורי תהילים שכולם שיר הלל לקב"ה: "ה' רועי לא אחסר, בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני".

מצד שני, כאשר מתרסק לתהומות השפל הנמוכים בעולם, הוא אינו כופר או נשבר ומסתגר, אלא ממשיך ושר על קירבת ה'. פרק ג בתהלים אומר מילים בלתי נתפסות: "מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו". השיר שדוד זימר בשפתיו בעת בריחתו מאימת אבשלום בנו.

נעצור ונתאר את הסיטואציה: אבשלום יוצא למרד אכזרי נגד אביו. הוא מתכנן לפרוץ לארמון המלוכה, לרצוח את דוד ולהשתלט על הממלכה. אבשלום צובר כוח ודוד מאבד נאמנים, עד שדוד - כובש ירושלים - נאלץ לברוח מהעיר מאימת בנו!. לא מאימת היבוסים ולא מאימת הפלישתים, אלא מסכנת בנו יוצא חלציו. אבשלום פורץ בטירוף לארמון דוד ומעלה את נשות המלך על הגג. הוא מחלל אותן לעיני כל ישראל. שיהיה ברור שויקם מלך חדש על ישראל. ודוד שר מזמור?!

הגאון ר' יהונתן אייבשיץ כותב דבר עצום (יערות דבש יא): מרד אבשלום היה כל כך מופרע ובלתי נתפס, שהיה **שקוף שהקב"ה כותב את הסיפור**. אילו היה המרד פורץ מעבד או מאויב, היה אפשר לחשוב שזה דרך הטבע. אבל מרד כל כך מטורף - יכול לעלות רק במוחו של 'הבמאי הגדול בעולם'.

לכן דוד שר, כי אם זה מהקב"ה - בוודאי הכול לטובה. זה חלק מכפרת חטא בת שבע, לקיים דברי נתן הנביא אחרי החטא: "הנני מקים עליך רעה מביתך".

כך בהמשך הדברים: דוד בורח מירושלים עם קומץ נאמנים ושמעי בן גרא, ראש הסנהדרין, יוצא לקללו. אבישי בן צרויה קופץ להכות את שמעי, על מרידתו במלך, אבל דוד עוצר אותו בנזיפה: "מה לי ולכם בני צרויה, הלוא ה' אמר לו קלל". הוא מקבל את הכאב בשתיקה, כי יודע שאבא כותב את הסיפור והוא עושה לטובה.

חייה של שרה היו "**שווים** לטובה", מלשון השוואה ואיזון. החיים עצמם היו סוערים כמו רכבת הרים, הם עלו וירדו, יצרו תקוות והתרסקו לאכזבות. אבל שרה עצמה חוותה הכול בצורה שווה ומאופקת, משום שידעה שהסיפור הוא של הקב"ה והוא בוודאי מכוון לטוב. חז"ל אינם מתכוונים לומר שכל חייה היו טובים כפשוטו בכל רגע. בוודאי שלא. רוב חייה היא חיה בידיעה שלא תזכה לילדים, אבל הידיעה לא הפריעה לה למצות כל רגע בשמחה ובחיות. כי זה הסיפור שהקב"ה כתב עבורה וזה הטוב ביותר.

למה הדבר דומה? תינוק יושב ב"מנשא" על אימא שלו. היא הולכת וחוזרת וקונה ומוכרת, אבל תשאלו את התינוק איפה היה כל היום? "על אימא". בטוח בידיים של אימא. הוא לא עלה ולא ירד, לא שמח ולא חשש, הוא היה תפוש תחת האחריות של האימא[7].

יהודי אינו צריך להגיע לשום מקום ולא להשיג שום הישג. הוא צריך להיות המקסימום בסיפור החיים שכתב הקב"ה עבורו ואם זה מה שכתב הקב"ה לה - עם זה היא תנצח.

3. שפת אמת תרנו ריש פרשתנו: 'כולן שוין לטובה' והוא מדת **ההשתוות**. זו מעלה גדולה להיות עומד בתמימותו בכל מה שעובר עליו. בתחלת ימיה עברו עליה כמה זמנים קשים ברעבון ובלקיחתה לפרעה ואבימלך, ובסוף ימיהם היה להם כל טוב, ולא נעשה בה שום שינוי בכל השינוים האלה.

הרבי מוסיף נקודה מהממת (הרבי כותב באותיות של חסידות ותרגמתי בלשוני): שרה זכתה לראות בעיניה איך הסיפור של הקב"ה נבנה בכל רגע ורגע מחייה והוביל לטובה כפשוטו. בגיל

---

7. דוגמאות עכשוויות לשתי הקצוות של "מידת ההשתוות": יש וידאו בו מנהיג אמריקאי חשוב עובר לפני הרבי. הרבי שואל: "האם פעל בעניין החינוך שעליו דיברו בעבר?". האיש אינו מאמין: "רבי, אתה מדהים, זה היה לפני 19 שנה וכל כך הרבה אנשים עברו לפניך מאז ואתה זוכר מה דיברנו?!". הרבי עונה: "**מה ייצא לקהילה שלי מזה שאני מדהים...**".

זו "מידת ההשתוות" מול ההצלחה: בעוד שכל אדם חוגג מול מחמאה, הרבי מרים את העיניים לשמים כזוכר שהוא קיבל את הכישרון כשליחות, ולכן שואל "**מה מחייבת אותי ההצלחה**?".

מנגד, סיפור מקסים על חסיד ברסלב עשיר בשם הרב יצחק ברייטר. הוא ניהל מפעל נעליים בוורשה לפני המלחמה והיה דורש בבית הכנסת. רבות היה מדבר על אמונה וביטחון בקב"ה, שדואג לכל מחסוריו של אדם.

ויהי היום והתהפך עליו הגלגל: מפעל הנעליים עלה באש והוא הפך לחסר כל. לתדהמת מתפללי בית הכנסת, המשיך ודיבר בהתלהבות על כך שהקב"ה הוא טוב ואוהב ורוצה בשמחתו של כל יהודי. אחד המתפללים ניגש ושאל: "איך אתה לא מאוכזב? מאיפה הכוחות להמשיך ולדבר על אמונה"?

הוא ענה: "מעולם לא נשענתי על הכסף. הוא לא היה מקור ההגדרה העצמית שלי. שמחתי עם הכסף, נהניתי ממנו, הודיתי עליו, אבל בסיס החיים שלי היה הקשר לקב"ה והידיעה שאני תפוש בכנפיו. זה לא מפסיק גם עכשיו". הרב ברייטר דימה זאת להלכה בהלכות תפילה: אדם שרוצה להישען על סטנדר או שולחן בשמונה עשרה, ההלכה היא שאם נשען במידה כזו, שאם ייקחו את השולחן הוא ייפול - אין זו עמידה. אבל אם ייקחו את השולחן והוא ימשיך לעמוד - הוא עומד גם עכשיו.

"זקיפות הקומה שלי לא הייתה תלויה בכסף. שמחתי איתו, אבל נשענתי על קירבת ה'...".

תשעים היא הדהימה את העולם כולו בכך ש"הניקה בנים שרה" ועד שהייתה מניקה את ילדי כל השרות שבאו לברית של יצחק. אז התברר למפרע שכל השנים שהזדקנה ונחלשה - הקב"ה בנה את הסיפור המדהים של הרגע הזה.

אילו הייתה יולדת כאחת האדם בגיל 18 - מה הסיפור? מה היה הופך אותה לדמות מופת עולמית שנדון בה 4000 שנה אחרי?

ואיך מתמודדים עם הקושי הרגעי? עם סבלנות. זוכרים שמה שנראה כמו ג'ונגל הוא רכבת עמוסת קרונות המתקדמת לגאולה. איננו יכולים להבין את הקב"ה בכל רגע ולראות את התמונה הבאה, אבל מספיק לדעת שזה הסיפור שהוא כותב ובוודאי מוביל לטובה. עם ישראל עבר כל כך הרבה רגעים שהיו נראים כמו הסוף ח"ו, אבל אנחנו היחידים ששרדנו 4000 שנה של היסטוריה וכל אויבינו אינם. צריכים לסמוך על ה' באורך רוח.

באחת השנים היה מאורע מסוים בכפר חב"ד, שלא היה לנחת כ"ק אדמו"ר. אבי, הרב מרדכי שמואל אשכנזי ז"ל, שהיה רבו של הכפר, הרגיש שהוא לא עמד בציפיות של הרבי ונכנס למשרדו של הרב חמ"א חודוקוב, ראש צוות המזכירות של הרבי, וביקש להתפטר מהרבנות.

הרב חודוקוב עיין בניירותיו וקרא: "אתה לא רואה שאני עסוק כאן?". זאת הייתה דרכו לרמוז כי הוא רוצה לדבר עם מי שצריך לדבר - עם הרבי בעצמו. אחרי זמן הוא קרא לאבי, דחה את בקשת ההתפטרות ואמר כמה תשובות ואחת מהן: "אין ליובאוויטש דארף האבן געדולט". בליובאוויטש צריכים סבלנות [היינו שבהמשך עתידים המאורעות בכפר להתברר לטובה].

כנראה שליובאוויטש היא משל לכל הממלכה של הקב"ה: צריכים סבלנות![8].

ליקוטי שיחות ה'100 ובשולי הגיליון: המדרש מקדים 'כשם שהם תמימים כך **שנותם** תמימים', כלומר, למרות שהחיים נמצאים תחת **שינויים של זמן**, בכל זאת השינויים עצמם הם **חלק מהתמימות** ('שנותם' מלשון 'שינוי' הם תמימים). שכן דווקא השינויים בגוף (לזקנה ובחזרה לצעירות), מדגישים בהמשך הזמן את עצם הנשמה **שלמעלה משינוי**. עד"ז בנוגע ל'ותצחק שרה', כי בצדיקים, ה'חטאים' (רק חסרון האור, במדרגות דקדושה גופא) הם **בשביל העלייה שאחרי זה** ולכן ה'שינויים' עצמם 'תמימים'[9].

בכך אפשר לבאר היטב את הדמיון וההשוואה לאסתר המלכה[10]:

הארכנו בשיעור לפורים האחרון אודות המהפך האישי והמטלטל שעוברת אסתר, כמותו לא נמצא בכל התנ"ך.

מגילת אסתר מתארת שתי דמויות של אסתר המלכה: אסתר הראשונה היא האישה האנוסה, הנגררת, חסרת הקול והבחירה. המגילה אומרת שוב ושוב "**ותילקח** אסתר אל בית המלך", "לדעת את שלום אסתר ומה **יעשה** בה". היא לא חלק מהסיפור ולא רוצה להיות בו, זרים עושים בה כרצונם.

אין פלא שכאשר מרדכי פונה אלי בדרישה להתנער ולהוביל את משימת הצלת העם, היא עונה בשפלות וקטנות הדעת: "ואני לא **נקראתי** לבוא אל המלך זה שלושים יום". אני נקראת על ידי אחרים - והם לא רוצים בי ולא קוראים לי כבר שלושים יום.

פתאום קמה מעפר אסתר השנייה ומסתערת על המשימה. היא מפגינה יראת שמים, פיקחות ומנהיגות ומסובבת את כיוון ההיסטוריה. מה קרה? מה פקח את עיניה לכוחות שיש בה?

בשיחת פורים תשכ"ב, הרבי דיבר על נקודה מטלטלת: מרדכי אמר לה כמה מילים שהולידו בה תפיסת חיים חדשה: "ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות". "מי יודע"? מה את שואלת שאלות ונתקעת במקום? מה את מנסה להבין את החיים בכלים של טעם ודעת? החיים הם לא הסיפור שרצית, אלא הסיפור שנכתב עבורך לשחק בו. הם "גורל" שנבחר עבורנו משחר הבריאה ולכל אחד יש את הקלף הקטן שלו בתוך הגורל.

כך שאין לנו בחירה איזה חיים לחיות, אבל יש לנו בחירה **איך לחיות את החיים שקיבלנו**. לכן תתעוררי מהתנגדותך למקומך בעולם ותסתערי על משימת הצלת ישראל. עיניה של אסתר נפקחות להבין את הגורל שנועדה לו, והיא עושה בדיוק מה שנדרש ממנה.

הרבי סיפר שם את הסיפור על רבי יוסף מבינשקוביץ, תלמיד חכם עצום שנאלץ להפוך לעגלון במצוות רבינו הזקן. לאחר זמן העלה על העגלה יהודי שירד מהדרך והלה התעורר ושב בתשובה שלימה מתפילתו של רבי יוסף. כך שהחיים הם לא מה שרצינו, הם מה שאנחנו צריכים.

התוועדות הרבי מליובאוויטש פורים תשכ"ב: ירידת הנשמה למטה היא ירידה גדולה ביותר ודרושה הסברה: בשביל מה ירידה זו? מבאר רבנו הזקן בתניא בעניין דברי חז"ל: 'אבוך במה הווה זהיר טפי'? שעניין זה אינו בבחינת טעם ודעת מושג, אלא שכך עלה ברצונו יתברך... בבחינת הגורל ממש, שנשמה זו תרד למטה בשביל מצווה ופעולה פלונית ובמצווה זו צריך להיות 'זהיר טפי', שהיא תכלית ירידה

---

8. הרמ"א מקיף את החיים בשני "תמידים". הגהותיו על שולחן ערוך "אורח חיים" מתחילות בפסוק "שויתי ה' לנגדי תמיד" כנ"ל בפנים והן מסתיימות בסוף הלכות פורים עם פסוק ממשלי: "יש אומרים שחייב להרבות במשתה ושמחה בפורים קטן, ואין נוהגים כן, מכל מקום ירבה קצת בסעודה **וטוב לב משתה תמיד**".

אולי יש לומר, שכאשר יהודי חי עם "שויתי ה' לנגדי תמיד", הוא מגיע בקלות לידי "טוב לב משתה תמיד". כאשר מקבל הכול בהשוואה מתוך ידיעה שה' כותב את הסיפור בכל רגע, הוא מביט על החיים בלי מעמסה.

9. בכך מבוארת שאלת הרמב"ן: הרי גם אצל ישמעאל נאמר "שנה... שנה" ולא היו ימיו שווים לטובה, כי רק בסוף ימיו שב? הריב"א מתרץ בדומה לתירוץ בשיחה: הרע של ישמעאל הוביל לכך שחזר בתשובה מאהבה, ותשובה מאהבה היא בגלל הרע שהצטבר קודם וגרם לו לזעזוע וצימאון (כמובא בתניא פרק ז). נמצא שהרע נהפך למפרע לזכויות והתברר **שכולו היה חלק מהטוב המאוחר**.

10. להעיר שהרבי מביא ביאור שונה בפורים תש"ל. כאן הלכנו בדרך אחרת המתאימה לשיחת פורים תשכ"ב.

תו למטה. זהו שאמר מרדכי לאסתר, שמדובר אודות עניין שלמעלה מטעם ודעת ופעולה זו צריכה להיעשות על ידה דווקא, משום שזו המצווה המיוחדת בשבילה ירדה נשמתה למטה.

יש לומר בדרך אפשר, שהקשר אל שרה מובן: בזכות שרה שקיבלה בהשתוות את כל מאורעות חייה, מתוך ידיעה שהיא משחקת בסיפור שנכתב עבורה, זכתה אסתר לקבל את תובנת ה"גורל" ולהרגיש מלכה אמיתית של מאה עשרים ושבע מדינה, שבכוחה לשנות את ההיסטוריה כולה.

נסיים עם הערה נפלאה נוספת מהרבי (לקו"ש לה/92): התורה מקפידה לכתוב "ויהיו **חיי** שרה" ולא כמו הלשון הרגילה 'ויהיו **ימי** שרה' או '**שני** שרה'. שכן 'ימי שרה' באמת לא היו מושלמים. כשבוחנים כל יום לעצמו, **בהווה**, לא רואים את הטוב שבו. אך כאשר בוחנים את "**חיי** שרה" - את החיים בכלל, רואים כיצד כל נקודה הובילה אל הטוב וחוללה את הנס הגדול שנקרא "שרה אימנו".

נזכה ל"אודך ה' כי אנפת בי" ולהודות בלב שלם על מאורעות הגלות, בגאולה האמיתית בקרוב ממש.

כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל
ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי

ר׳ שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי

להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב

השיעור המלא באתר
haravshneor.co.il